

Kommissorium for arbejdsgruppe om folkekirkens præstelige betjening

Formål

Der nedsættes en arbejdsgruppe, der skal komme med oplæg til styrket strategisk prioritering af det samlede antal, fordeling og anvendelse af folkekirkens præsteårsværk.

Baggrunden herfor er, at kirkeministeren har tiltrådt en anbefaling fra Udvalget vedrørende bæredygtig finansiering af folkekirkens fællesopgaver om en arbejdsgruppe med dette formål. Kommissoriet tager afsæt i udvalgets rapport, som er offentliggjort i maj 2025 på By-, Land- og Kirkeministeriets hjemmeside.

Baggrund

Folkekirkens i alt ca. 2.150 præsteårsværk finansieres i dag dels som centralt finansierede præstestillinger, dels som lokalfinansierede præster.

De centralt finansierede præstestillinger består dels af såkaldte 60/40-præster, som fællesfonden finansierer 60 pct. og statstilskuddet 40 pct. af lønnen til, dels af såkaldte fællesfondspræster, som fællesfonden finansierer 100 pct. af lønnen til.

Antallet af 60/40-præster har siden 2012 været fastsat i lov om folkekirkens økonomi til 1.892,8 årsværk. Antallet af fællesfondspræster fastsættes i fællesfondens årlige budget og udgør pr. november 2025 101 årsværk. Dette antal har været stort set uændret de seneste 20 år, herunder i lyset af, at fællesfondens samlede budget i samme periode har været fastholdt stort set uændret i faste priser.

Den overordnede prioritering af folkekirkens præsteårsværk sker i dag ved den såkaldte "præstefordelingsmodel", som er en flerårig aftale, der godkendes af kirkeministeren, om fordelingen af de centralt finansierede præsteårsværk mellem stifterne. Inden for de enkelte stifter har biskoppen ansvaret for fordelingen af præsteårsværkene. Præstefordelingsmodellen er udviklet som led i opfølgningen på en kritisk Rigsrevisionsrapport om Kirkeministeriets forvaltning af fællesfonden i 2003, hvor Rigsrevisionen og Finansministeriet lagde vægt på, at Kirkeministeriet fremover skulle sikre en samlet prioritering af folkekirkens præsteårsværk, og at dette skulle ske ud fra en normeringsmodel baseret på objektive principper. Den nuværende aftale om præstefordelingsmodellen er indgået mellem biskopperne og By-, Land- og Kirkeministeriet for perioden fra 2022 til udgangen af 2027.

Siden 2007 har det enkelte menighedsråd desuden kunnet oprette lokalfinansierede præstestillinger efter kirkeministerens godkendelse på indstilling fra den pågældende biskop. Lønnen til lokalfinansierede præster finansieres 100 pct. af de lokale kirkekasser. Baggrunden for lovændringen var ifølge forarbejderne et ønske om at kunne ansætte flere præster lokalt frem for sognemedhjælpere, og forventningen var ifølge forarbejderne, at antallet ville blive begrænset. Siden er antallet af lokalfinansierede præsteårsværk steget støt, og der er pr. november 2025 oprettet ca. 145 lokalfinansierede årsværk fordelt på 245 ansatte præster.

Oprettelse af lokalfinansierede præstestillinger har på den ene side bidraget til at imødekomme efterspørgslen i sogne, hvor økonomien tillader det, og har gennem en gradvis forøgelse af det samlede antal præstestillinger muliggjort fastholdelse af flere præstestillinger i landdistrikter end det ellers havde været muligt. Den gradvise forøgelse af antallet af præstestillinger, herunder særligt i bysogne, tager på den anden side ikke højde for afledte rekrutteringsudfordringer i visse landsogne eller for folkekirkens samlede efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft i Danmark i en situation med mangel på arbejdskraft. Da ordningen blev indført, var der således høj ledighed blandt præster, mens der i dag er lav ledighed og rekrutteringsudfordringer i dele af landet.

Lokalfinansierede præster er i sagens natur knyttet til det sogn, der finansierer stillingen, og er derfor ikke hidtil indgået i de objektive fordelingskriterier i præstefordelingsmodellen.

Udvalget vedrørende bæredygtig finansiering af folkekirkens fællesopgaver overvejede på den baggrund flere modeller for en opbremsning i antallet af lokalfinansierede præstestillinger og en styrkelse af de tværgående og strategiske drøftelser på landsplan om folkekirkens samlede antal og fordeling af præstestillinger til forskellige formål. Udvalgets folkekirkelige repræsentanter fandt dog, at der som grundlag for en senere beslutning om, hvordan lokalfinansierede præstestillinger kunne indgå i strategiske drøftelser af folkekirkens samlede præsteårsværk, var behov for en bredere drøftelse af tilgangen til fordeling og anvendelse af folkekirkens præsteårsværk, herunder for at understøtte og fremme tilpasning af strukturer og organisationsformer, og hvor eventuelt lokalfinansierede præsteårsværk indgår på lige fod med øvrige præsteårsværk.

Opgave

Arbejdsgruppens opgaver omfatter:

- Udarbejdelse af forslag til en ny tilgang til fordeling og anvendelse af folkekirkens præsteårsværk, som understøtter og fremmer tilpasning af strukturer og organisationsformer, og hvor eventuelt lokalfinansierede præsteårsværk indgår på lige fod med øvrige præsteårsværk.
- Udarbejdelse af forslag til en justeret præstefordelingsmodel, som er baseret på objektive kriterier som i den nuværende model, og desuden er baseret på begrundede valg i forhold til aspekter som:
 - Bæredygtige embeder,
 - Tilstedeværelse og præstelig betjening i hele landet,
 - Præsteembedernes faglighed samt
 - Innovation og samskabelse.

Arbejdsgruppen kan i sit arbejde med en ny tilgang tage udgangspunkt i de vejledende temaer, som fremgår af boks 1, idet temaerne vil skulle operationaliseres for at kunne indgå i en justeret præstefordelingsmodel baseret på objektive kriterier.

Boks 1

Forslag til temaer for arbejdet med strategisk prioritering af folkekirkens samlede præsteårsværk

Bæredygtige embeder

- Pastoratstruktur og fordeling af præsteopgaver
- Gode arbejdsmiljømæssige rammer
- Brug af vikarer og rådighedsforpligtelse

Tilstedeværelse og præstelig betjening i hele landet

- Geografiske forhold
- Demografiske forskydninger, herunder til nye byområder
- Digital tilstedeværelse
- Særlige opgaver og funktioner
- Strukturelle forskelle mellem by og land

Præsteembedernes faglighed

- Præsteembedets kerneopgaver, herunder præsten som prædikant, sjælesørger og gudstjenesteleder
- Mulighed for faglig specialisering
- Identifikation af opgaver, der i større omfang kan varetages af andre end præster

Innovation og samskabelse

- Sikring af rum for nytænkning, projektorganisering, særlige opgaver mv.
- Opsøgende arbejde i nye byområder og over for mennesker med anden baggrund end dansk (missionale indsatser)
- Præsteligt engagement i nye samarbejdsflader med fx kommuner, institutioner og foreninger

Finansiering og forvaltning

- Mulige mekanismer til strategisk drøftelse og stillingtagen til det samlede antal præsteårsværk i folkekirken
- Mulighed for større agilitet i forbindelse med opslag og besættelse af præstestillinger, herunder øget decentralisering fra By-, Land- og Kirkeministeriet

Kilde: Boks 18, s. 79, i hovedrapport fra Udvalget vedrørende bæredygtig finansiering af folkekirkens fællesopgaver, med efterfølgende tilføjelser efter drøftelse med biskopper og stiftskontorchefer.

Moratorium og eventuel lovgivning

Der er indført et moratorium for oprettelse af flere lokalfinansierede præstestillinger. En ophævelse af moratoriet forudsætter, at der er besluttet og implementeret en justeret præstefordelingsmodel, som også sikrer en strategisk drøftelse af det samlede antal præsteårsværk.

Det fremgår af anbefalingerne fra Udvalget vedrørende bæredygtig finansiering af folkekirkens fællesopgaver, at en ny model forventes at føre til forslag om ændret lovgivning med henblik på, at de nuværende lokalfinansierede præstestillinger fremover helt og fuldt indgår i den samlede prioritering af folkekirkens præsteressourcer. Arbejdsgruppen kan i den forbindelse overveje, om det bedst kan ske ved, at muligheden for lokalfinansiering af præstestillinger skal opretholdes, ændres eller bortfalde. Det indgår dog ikke i arbejdsgruppens arbejde at udarbejde et egentligt udkast til lovforslag.

Sammensætning

Arbejdsgruppen har følgende medlemmer:

- Biskopperne Peter Birch (formand), Marianne Christiansen og Ulla Thorbjørn Hansen som repræsentanter for biskopperne

- Stiftskontorcheferne Lene Møller Krabbesmark og Elisabeth Aggerbeck som repræsentanter for stiftskontorcheferne
- Afdelingschef Lene Graakjær Lund og kontorchef Martin Barnkob Lindgreen som repræsentanter for By-, Land- og Kirkeministeriet

Det faste sekretariat består af: 2 stiftskontorchefer, seniorrådgiveren ved Københavns Stift, 1 fra Det Administrative Fællesskab (AdF), 1 fra Fællesfondsløncenteret (FLC) og 1-2 andre ressourcepersoner fra stiftsadministrationerne. Sekretariatet kan til brug for udarbejdelse af analyser og endelig rapport trække på Videnscenteret ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV), By-, Land- og Kirkeministeriet og andre.

Arbejdsgruppens repræsentanter afrapporterer løbende til de respektive baglande. Arbejdsgruppen hører Landsforeningen af Menighedsråd, Provsteforeningen og Præsteforeningen som led i arbejdet.

Tidsplan

Arbejdsgruppen afleverer sin endelige afrapportering til kirkeministeren senest den 1. juni 2027.